

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2019/20:19

Fredagen den 10 januari

---

§ 1 Utrikes frågor

Utrikesminister Ann Linde

Information och samråd inför extrainsatt möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 10 januari 2020

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi öppnar dagens EU-nämnd. God fortsättning, alla! Hoppas att ni har haft en vilsam jul- och nyårshelg!

Då går vi in på föredragningslistan. Vi har utrikesminister Ann Linde med medarbetare här i salen. Jag lämnar ordet till utrikesministern.

Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S):

God morgon, nämndens ledamöter! Det är alltså ett extrainsatt FAC i eftermiddag.

Den höge representanten Josep Borrell väntas i inledningen till mötet ta upp aktuella frågor. Vi har fått information om att han väntas ta upp Libyen.

Den senaste tiden har det skett en militär eskalering i Libyen. Frågan väntas tas upp under Aktuella frågor för en kort diskussion om vad EU kan göra för att deeskalera situationen och främja en politisk lösning i Libyen.

Regeringen är oroad över den militära eskaleringen i Libyen. En upptrappning av konflikten i Libyen kan få stora konsekvenser för EU:s hela södra grannskap. Regeringen välkomnar ett ökat engagemang från EU till stöd för FN:s ansträngningar och Berlinprocessen för att deeskalera situationen och verka för en politisk lösning i Libyen.

Regeringen anser att kvinnor måste spela en central roll i alla fredsanssträngningar och betonar vikten av att vapenembargot mot Libyen respekteras.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi vidare på nästa punkt på rådsdagordningen, Den senaste utvecklingen i Irak och olika sätt att minska spänningarna i regionen.

Anf. 4 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Rådet ska ha en diskussion om utvecklingen i Irak och hur EU kan bidra till att trappa ned spänningen i regionen. Vi har fått informa-

tion om att Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg kommer att delta vid inledningen av mötet.

Den senaste tidens upptrappning innebär en allvarligt ökad risk för en fördjupad konflikt i Irak och i den bredare regionen. Efter relativt nedtonade budskap från Washington och Teheran kan dock åtminstone tillfälligt skönjas en ömsesidig vilja till nedtrappning av konflikten.

Regeringen vill se ett aktivt och samordnat engagemang från EU till stöd för deeskalering, dialog, en politisk lösning och respekt för folkrätten. Regeringen uppskattar det aktiva förhållningssätt som HR/VP Borrell hittills antagit och hans breda kontakter med de parter som berörs av eskaleringen.

I den geopolitiska upptrappningen är det viktigt att inte förlora fokus på den irakiska befolkningen och deras krav på demokratiska och ekonomiska reformer. EU kan spela en fortsatt viktig politisk roll för att stötta Irak i detta reformarbete och ge stöd i uppbyggnaden av de irakiska statliga institutionerna.

Det är viktigt att EU i den aktuella krisen också fortsätter att överväga mer strategiska, långsiktiga frågor. Regeringen har sedan flera år tillbaka inom EU framhållit behovet av insatser för att stärka den regionala dialogen i Mellanöstern, också när det gäller säkerhetspolitiska frågor. Regeringen kommer att verka för att EU fortsätter att arbeta för ett starkt regionalt samarbete.

Jag kommer vid utrikesministermötet att föreslå att EU utser en regional representant för Golfen inklusive Iran. Det finns redan ett regionalt EU-sändebud för Afrikas horn.

Jag kommer också vid FAC att erinra om vikten av att få en EU-delegation på plats i Teheran, fullt medveten om det motstånd som frågan sedan länge möter i Irans parlament.

Anf. 5 HANS ROTHENBERG (M):

Tack, statsrådet, för genomgången!

Det är ett ytterst komplicerat läge, och det är viktigt att inte låta enskilda händelser ta blicken från de stora, övergripande frågor som situationen handlar om. Vi ska kunna hantera båda delarna samtidigt.

Det är viktigt att man har perspektiv på hur saker och ting ska hanteras och vad som ska göras. Vad gäller den irakiska befolkningen är förvisso demokratiska och ekonomiska reformer viktiga, men just nu är det säkerhet och att hålla IS borta som är det primära.

Övergripande för att hantera situationen är att de insatser som görs inte på något vis får ta bort ansträngningarna och kapaciteten för att förhindra IS möjligheter att utnyttja läget och återetablera sig. Här är det viktigt att också se till att man inte öppnar för fler aktörer att bli involverade i krisen, och då tänker vi väl närmast på närliggande länder som Turkiet och Saudiarabien men även de geopolitiska storaktörerna Ryssland och Kina.

Samtidigt är det viktigt att EU för en nära dialog med USA i sammanhanget.

Det har inträffat en ny händelse som gett en ny dimension till hela den strategiska problematiken, nämligen flygolyckan häromdagen. Det är mycket möjligt att detta kan vara den avgörande spelförändringen i situationen. Här är det viktigt att EU tydligt markerar mot Iran och att regeringen är tydlig med att föra fram detta. I det vidare arbetet är det också

viktigt att samarbeta med USA och Kanada. Kanada är ju i sammanhanget ett land som är väl så berört som Sverige.

Sverige har förlorat medborgare i händelsen. Sanningen måste fram. Iran måste vara transparent. Det är inte längre tid att ljuga. Om Iran inte är transparent måste EU vara öppet för att införa ytterligare sanktioner mot Iran. Här behöver regeringen driva en tuff och tydlig linje. Det behöver också tillsättas en oberoende kommission som tar reda på vad som har hänt och vem som bär ansvaret för det skedda. Ansvar måste också utkrävas, och EU tillsammans med berörda länder bör i möjligaste mån agera samstämt.

Som sagt är det viktigt att inte låta en enskild händelse ta blicken från det övergripande. Vi har avtalet JCPOA, som på sätt och vis har satts ur spel när både USA och Iran i akt och mening avser att frångå detsamma. Här behöver EU ha en plan B för att komma vidare i frågan.

Med detta vill vi som sagt inskräpa att det krävs en tydlig, tuff och bestämd linje från såväl Sveriges regering som EU när det gäller att agera i frågan.

Anf. 6 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, utrikesministern, för genomgången! Mina frågor tangerar i mycket det som Hans Rothenberg redan har tagit upp.

Det är naturligtvis oerhört viktigt med en deeskalering och att EU bidrar till den. Samtidigt är det ett väldigt allvarligt läge med angreppet, som ju berör svensk trupp som är närvarande i Irak, samtidigt som parlamentet har röstat för att utländska trupper ska lämna landet. Vi har också detta med kärnenergiavtalet. Frågan är: Kommer kärnenergiavtalet upp under mötet? Är det utrikesministerns bedömning, och kommer det att bli några rådsslutsatser som kan komma att beröra det?

Sedan undrar jag om Irans utrikesminister på något sätt kommer att delta vid mötet. Jag tyckte att jag såg några sådana medieuppgifter, men det kan ha varit fel.

Anf. 7 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag vill tacka för föredragningen. Den var väldigt bra, och jag har inga tillägg eller förändringar när det gäller den. Jag har dock en fråga om regeringen syn på USA:s attack i Irak. Är den något man kommer att fördöma, och hur ser man på detta när det gäller brott mot internationell rätt? Det är min fråga.

Anf. 8 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Frågorna visar att ledamöterna instämmer i det allvar som regeringen hyser inför den här situationen, och man ser också att situationen består av flera olika delar.

När det gäller Hans Rothenbergs anförande har jag egentligen inget att invända eller tillägga till den långa exposén. Men de två konkreta frågorna gällde flygkraschen och JCPOA.

När det gäller flygkraschen har vi haft oerhört många kontakter ända fram till i morse med Iran, Kanada och Ukraina. Statsministern har talat med ledarna för Kanada och Ukraina, och jag har talat med utrikesministrarna i Kanada, Ukraina, Iran och en rad andra berörda. Det vi är helt eniga om – vilket jag också framförde till Irans utrikesminister – är att

det måste vara en utredning som är transparent och effektiv. Statens haverikommission från Sverige har ju utsett en erfaren utredare som också kan bistå. Enligt internationella konventioner har länder som har medborgare som har förolyckats i en flygkrasch rätt att utse en expert att bistå i en utredning.

Statsministern, premiärminister Trudeau och president Zelenskyj kom i går överens om att det ska ske ett samarbete mellan de sex länder som har förolyckade medborgare och att vi kräver total transparens och effektivitet i utredningen. Däremot kan jag inte säga någonting om orsaken; den vet vi inte. Därför är det ännu viktigare att utredningen genomförs på ett genomgripande och transparent sätt.

När det gäller JCPOA, som både Hans Rothenberg och Désirée Pethrus tog upp, kommer den frågan säkert att komma upp. Vi har inställningen att det avtalet är det viktigaste för kärnvapenedrustning och att IAEA måste fortsätta med verifiering av avtalet, trots att Iran så sent som den 5 eller 6 januari bestämde sig för att ytterligare gå utöver de regler som gäller för avtalet. Jag kommer att verka för att EU ska få in Iran i avtalet, och vi önskar naturligtvis också att USA ska återinträda. De har ju lämnat avtalet.

Vi förväntar oss inte några rådsslutsatser i någon fråga.

Irans utrikesminister kommer inte att delta, men det finns en stående inbjudan från Josep Borrell till Irans utrikesminister att komma och tala med FAC.

När det gäller USA:s attack har sedan i går natt USA liksom Iran inrapporterat till FN:s säkerhetsråd att man har vidtagit åtgärderna i enlighet med FN-stadgans rätt till självförsvar. USA framhåller att man har responderat på en eskalerande serie av väpnade angrepp mot amerikanska styrkor och amerikanska intressen i Mellanösternregionen som har genomförts de senaste månaderna. Angreppen har kommit från Iran eller Iranstödta militära grupper. Ett mål med de amerikanska svarsåtgärderna har varit att avskräcka Iran från att genomföra eller stödja fortsatta attacker mot USA eller amerikanska intressen. Ett annat har varit att minska Irans och Revolutionsgardets så kallade Qudsstyrkas förmåga att genomföra ytterligare attacker.

Vi kan redan nu konstatera att Sverige förstås fullt ut respekterar varje stats rätt till självförsvar enligt FN-stadgan men har samtidigt en mer strikt syn på självförsvarsrätten. Vi anser inte att den omfattar självförsvarsåtgärder i avskräckande syfte.

Anf. 9 HANS ROTHENBERG (M):

Tack för responsen!

I mycket uppfattar jag att regeringen har omfattat vår önskan om att driva en hård och tydlig linje.

Vad gäller utredningen vill jag bara lägga till och betona att utöver att vi kräver transparens och att utredningen ska vara effektiv är det viktigt att den i största möjliga grad också leds på ett oberoende sätt. Med tanke på statsskicket och den diktatur Iran är är det än viktigare i sammanhanget att det är fråga om en oberoende granskningskommission.

Anf. 10 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för svaret!

Jag har en liten undran om det utrikesministern sa om att få in Iran i avtalet. Vad menar utrikesministern med det uttrycket? Frågan är i dag hur mycket Iran medverkar och hur mycket man verkligen gör för att genomföra förändringar.

Jag skulle avslutningsvis vilja lyfta upp frågan om mänskliga rättigheter i Iran. Vi får inte glömma bort den frågan i dialogen med Iran, och frågan får inte heller glömmas bort när Borrell håller samtal med Iran.

Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag vill bara veta om Hans Rothenberg har en konkret fråga som EU-nämnden ska rösta om till skillnad från det som står i ståndpunkten. Annars gäller ståndpunkten.

När det gäller vad Désirée Pethrus säger är det så att Iran formellt inte har lämnat avtalet. Man har sagt att man inte observerar restriktionerna fullt ut enligt JCPOA, men man har också sagt att man fullt ut samarbetar med IAEA när de genomför sina verifikationer.

Vi kommer att kräva att Iran ska ha ett komplett samarbete med IAEA och att man fortsätter att följa de restriktioner som gäller enligt JCPOA-avtalet. USA har formellt lämnat avtalet enligt konstens alla regler, men Iran har inte formellt lämnat avtalet utan man har i en eskalerande linje sagt att man inte följer den restriktionen eller nu följer man inte den restriktionen, och så vidare.

Anf. 12 ORDFÖRANDEN:

Jag vill bara förtydliga att den ståndpunkt som finns skriftligt också blir kompletterad på mötet med en muntlig ståndpunkt liksom muntliga ställningstaganden.

Vi uppfattar det som att utrikesministern inte anser att det som anfördes från Hans Rothenberg skiljer sig väsentligt från det som regeringen driver. I så fall får Hans Rothenberg begära ordet igen om du tycker så. Annars noterar vi såklart att ni har uttryckt er lite olika men att det i huvudsak är samma inriktning.

Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag måste bara få säga att flygkraschen inte ska diskuteras på mötet!

Anf. 14 HANS ROTHENBERG (M):

Det kommer sannolikt att vara oundvikligt att flygkraschen kommer upp i sammanhanget. Jag tror inte att det finns någon anledning att regeringen och Moderaterna har någon skiljande mening när det gäller att driva på att utredningen bör vara så oberoende som möjligt. Om det skulle vara så att regeringen inte tycker så anmäler vi en avvikande mening, men det vore anmärkningsvärt om vi inte kunde enas i detta.

Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag håller helt med Hans Rothenberg i den frågan.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Bra! Så länge vi pratar om oberoende från en annan stat än Sverige hoppas jag att vi kan vara eniga.

2019/20:19
10 januari

Anf. 17 HANS ROTHENBERG (M):
Så är det.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:
Bra.

Jag uppfattar det som att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi har inga övriga frågor anmälda. Vi ses på fredag den 17 januari i Skandiasalen.

Tack för i dag!

§ 1 Utrikes frågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Utrikesminister ANN LINDE (S)	1
Anf. 5 HANS ROTHENBERG (M).....	2
Anf. 6 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	3
Anf. 7 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	3
Anf. 8 Utrikesminister ANN LINDE (S)	3
Anf. 9 HANS ROTHENBERG (M).....	4
Anf. 10 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	4
Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S)	5
Anf. 12 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S)	5
Anf. 14 HANS ROTHENBERG (M).....	5
Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S)	5
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 17 HANS ROTHENBERG (M).....	6
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	6